

Gemeente Brummen

Concept Accountantsverslag 2015

26 juni 2016

An independent member of Baker Tilly International¹

CONCEPT

Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Brummen
Postbus 5
6970 AA BRUMMEN

Zwolle, 26 juni 2016

Geacht leden van de gemeenteraad,

Wij hebben de jaarrekening 2015 van de gemeente Brummen, opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders, gecontroleerd. Gezien de problematiek en onzekerheden rondom de nieuwe decentralisatie jeugdzorg kunnen wij de controle op dit moment nog niet geheel afronden.

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2015. Daarin zijn onze belangrijkste controlebevindingen samengevat. Dit met uitzondering van mogelijke bevindingen op het gebied van het sociale domein inzake de decentralisaties, met name jeugdzorg en op uw verzoek doorgeschoven controlewerkzaamheden ten aanzien van de omgevingsleges. Wij hebben onze interimcontrole uitgevoerd in oktober 2015 en de eindejaarscontrole in maart en april 2016.

Wij willen u bedanken voor de open en constructieve samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van onze rapportage.

Met vriendelijke groet,

Baker Tilly Berk N.V.

drs. E.H.J.D. Damman RA

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting

1. Bevindingen jaarrekening 2015
2. Decentralisatie Overheidstaken
3. Overige significante zaken
4. Vermogen en resultaat
5. Interne beheersing en AO/IB
6. Overige onderwerpen

Bijlagen

Baker Tilly Berk contactpersonen met betrekking tot dit rapport zijn:

drs. E.H.J.D. Damman RA
Extern accountant
e.damman@bakertillyberk.nl

D.M. Spekenbrink – Pigge MSc RA
Manager
d.spekenbrink@bakertillyberk.nl

Kantoorgegevens:

Baker Tilly Berk N.V.
Burg. Roelenweg 14-18
8021 EV Zwolle
Postbus 508
8000 AM Zwolle
T +31 (0)38 425 86 00

Managementsamenvatting (1/4)

Reikwijdte van de controle	Met de gunning van 22 mei 2015 welke door middel van onze vaktechnische opdrachtbevestiging is bevestigd op 4 december 2015 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2015. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging 2015. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2015 voldoende voor de doelstelling van onze controle.	-
Eerstejaars controle	Baker Tilly Berk is met ingang van boekjaar 2015 benoemd door de raad als accountant van de gemeente Brummen. Een eerstejaarscontrole kenmerkt zich als een intensief traject. Immers de accountant moet de gemeentelijke organisatie leren kennen en vraagt documenten op die reeds bij de voorgaande accountant in bezit waren. Daarnaast dienen wij een controle uit te voeren op de beginbalans van het boekjaar 2015 (op basis van Standaard 510 van de Handleiding Regelgeving Accountancy). Dit ondanks dat de voorgaande accountant een goedkeurende verklaring heeft afgegeven. Naar aanleiding van onze werkzaamheden hebben wij geen bevindingen geconstateerd met een omvang groter dan de rapporteringstolerantie. Tevens kennen wij een interne kwaliteitstoetsing voor afgifte van de controleverklaring. Ons controledossier zal worden getoetst door een accountant, zijnde niet verbonden aan Baker Tilly Berk. Deze stelt vast of ons controledossier voldoet aan de wet- en regelgeving. De uitkomst van deze toetsing wordt gerapporteerd aan onze Compliance Officer, welke finale goedkeuring moet geven om de controleverklaring behorende bij de jaarrekening 2015 van de gemeente Brummen te mogen verstrekken. In de basis vindt deze controle enkel plaats in het eerste controlejaar. Voornoemde toetsing heeft momenteel dan ook nog niet plaatsgevonden. Wij onderkennen dat een eerste jaar ook voor de gemeentelijke organisatie een zeer intensief traject is.	-

Managementsamenvatting (2/4)

Controle- verklaring

Bij de jaarrekening 2015 van uw gemeente kunnen wij momenteel nog geen controleverklaring verstrekken. Gezien de problematiek en onzekerheden rondom met name de nieuwe decentralisatie jeugdzorg hebben wij onze controle nog niet kunnen afwikkelen. Vanuit onze controle hebben wij tot en met heden nog **geen** niet-gecorrigeerde fout met een omvang groter dan de rapporteringstolerantie geconstateerd. Het overzicht van niet-gecorrigeerde fouten treft u aan in bijlage 1.

Pagina
28

Bevindingen jaarrekening 2015

De belangrijkste bevindingen ten aanzien van de jaarrekening 2015 betreffen:

1. De door het college van burgemeester en wethouders gemaakte schattingen zijn aanvaardbaar.
2. De gekozen waarderingsgrondslagen zijn aanvaardbaar en consistent toegepast. In het verslagjaar 2015 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen.
3. De gehanteerde uitgangspunten en parameters voor het maken van schattingen bij het actualiseren van de grondexploitaties en het toetsen van de waardering van de niet in exploitatie genomen gronden zijn aanvaardbaar.
4. De exploitatieopzet complex Eertbeek is gebaseerd op een nog door de raad vast te stellen bestemmingsplan. Daarnaast is ten aanzien van dit complex sprake van verschillen tussen de exploitatieopzet en financiële administratie. Deze verschillen hebben geen verdere invloed op het resultaat over 2015.
5. Complex Elzenbos is in 2015 gesplitst waarbij complex Elzenbos I is afgesloten en overgeboekt naar de voorraad gronden. Tijdens onze controle zijn correcties gemaakt voor de verkoop van één kavel in 2015 en de nog te maken kosten inzake het complex Elzenbos I. Voor de tekorten op de complexen Elzenbos II en Elzenbos III is een voorziening gevormd ad € 3,9 miljoen die toereikend is om deze tekorten te dekken.
6. Ultimo 2015 is het gemeentelijk deel en PPS-deel gepresenteerd als één complex Lombok. Rekening houdend met het niet kunnen ontwikkelen van de 2e fase is een risicovoorziening gevormd van € 1 miljoen. Wij achten deze gevormde voorziening toereikend om eventuele tekorten te dekken.

Pagina 8
tot en
met 14

Managementsamenvatting (3/4)

Bevindingen jaarrekening 2015	7. Tijdens de controle hebben wij vastgesteld dat een afwaardering inzake materiële vaste activa handmatig was verwerkt in de sub administratie die niet was verwerkt in het grootboek. Hierdoor was deze afwaardering tevens niet in de jaarrekening verwerkt. Uw gemeente heeft aangegeven deze fout te corrigeren. 8. Als gevolg van onzekerheden ten aanzien van de levering van zorg, komen wij over 2015 tot een verklaring met beperking. Dit hebben wij nader uitgewerkt in hoofdstuk 2	Pagina 14 Pagina 15-17
Analyse vermogen en resultaat	Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een positief saldo zien. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten is € 4,0 miljoen positief. Tussentijds is per saldo € 2,5 miljoen aan de reserves onttrokken waardoor het gerealiseerde resultaat € 1,5 miljoen positief is. Het eigen vermogen van uw gemeente is toegenomen met € 1,9 miljoen (conform het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten en bedraagt ultimo 2015 € 8,0 miljoen ofwel circa 11,6% van het balanstotaal.	Pagina 22 en 23
Interne beheersing en AO/IB	Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij tijdens de interim-controle een analyse en evaluatie uitgevoerd van de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing. Bij deze controle hebben wij ons primair gericht op het opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratie organisatie en interne beheersing (AO/IB). Dit voor zover dit van belang is voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. De conclusie is dat de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle in de basis toereikend zijn. Uw gemeente heeft echter te kampen met onzekerheden rondom de Jeugdzorg. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door externe omstandigheden die buiten de invloedssfeer van uw gemeente liggen, maar in het kader van onze controle wel gepaard gaan met onzekerheden die invloed hebben op onze oordeelsvorming.	Pagina 24

Managementsamenvatting (4/4)

Interne beheersing en AO/IB	De bevindingen voortvloeiend uit de interim controle zijn met een afvaardiging van uw ambtelijke organisatie besproken. Voor onze specifieke bevindingen en aanbevelingen verwijzen wij u naar de door ons uitgebrachte managementletter 2015.	Pagina 24																		
Geïdentificeerde fouten en tekortkomingen in de toelichtingen	De materialiteit bij de planning en uitvoering van onze controle is € 529.000. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol. <table><tr><th colspan="3">Goedkeuringstoleranties</th></tr><tr><td>Fouten</td><td>1% van het totaal van de lasten</td><td>€ 529.000</td></tr><tr><td>Onzekerheden</td><td>3% van het totaal van de lasten</td><td>€ 1.588.000</td></tr><tr><th colspan="3">Rapporteringstoleranties</th></tr><tr><td>Fouten</td><td></td><td>€ 100.000</td></tr><tr><td>Onzekerheden</td><td></td><td>€ 100.000</td></tr></table> Er zijn tot en met heden géén niet-gecorrigeerde fouten groter dan de door u aangegeven rapporteringstoleranties geconstateerd. De waarborgen die de gemeente Brummen heeft getroffen zijn voldoende om een oordeel te geven over de financiële rechtmatigheid. Wij hebben tot dusverre geen rechtmatigheidsfouten en/of onzekerheden geconstateerd. Wij merken op dat bij voornoemde nog geen rekening is gehouden met eventuele fouten en/of onzekerheden die voortvloeien uit de nog door ons uit te voeren controle ten aanzien van met name de Jeugdzorg.	Goedkeuringstoleranties			Fouten	1% van het totaal van de lasten	€ 529.000	Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten	€ 1.588.000	Rapporteringstoleranties			Fouten		€ 100.000	Onzekerheden		€ 100.000	Pagina 28
Goedkeuringstoleranties																				
Fouten	1% van het totaal van de lasten	€ 529.000																		
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten	€ 1.588.000																		
Rapporteringstoleranties																				
Fouten		€ 100.000																		
Onzekerheden		€ 100.000																		
Onafhankelijk- heid	Baker Tilly Berk N.V. is onafhankelijk van de gemeente en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. Ons zijn geen relaties bekend tussen Baker Tilly Berk en de gemeente die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. In hoofdstuk 6.6 hebben wij een nadere uiteenzetting opgenomen van onze onafhankelijkheid in het kader van de controle van de jaarrekening 2015.	Pagina 27																		

1. Bevindingen jaarrekening 2015 (1/7)

Nr.	Onderwerp	Bevinding	Afhandeling
1.	Schattingen	Bij het opstellen van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders belangrijke schattingen voor de verslaggeving maken en toelichten. Wij hebben de schattingen die door het college van burgemeester en wethouders zijn gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2015 doorgenomen in het kader van onze jaarrekeningcontrole. De belangrijkste schattingen betreffen: a. Verwachte levensduur en waardering materiële vaste activa b. Waardering van uitzettingen met looptijd < 1 jaar c. Grondexploitatie – niet in exploitatie genomen bouwgronden d. Grondexploitatie – bouwgronden in exploitatie e. Voorzieningen f. Overlopende passiva	Onderstaand hebben wij per belangrijke schatting gemotiveerd of de door het college van burgemeester en wethouders gemaakte schattingen aanvaardbaar zijn: a. De verwachte levensduur en daarmee de afschrijvingspercentages zijn evenwichtig, in lijn met hetgeen gebruikelijk is en consistent gehanteerd conform de door de raad vastgestelde nota investering- en afschrijvingsbeleid van 2014. Ten aanzien van de waardering van de materiële vaste hebben wij geen indicaties verkregen dat sprake is van duurzame waardevermindering. b. De voorziening voor dubieuze debiteuren is voor wat betreft de algemene debiteuren en belastingdebiteuren bepaald o.b.v. individuele beoordeling van de posten. Op basis van onze controle dient een aanvullende voorziening te worden gevormd. Uw gemeente heeft deze correctie overgenomen. De voorziening dubieuze debiteuren inzake sociale zaken is bepaald op basis van een percentage op basis van ervaringscijfers uit het verleden. c. Wij hebben geen aanwijzingen verkregen dat de boekwaarde van de bij uw gemeente op de balans opgenomen niet in exploitatie genomen complexen hoger ligt dan de verwachte marktwaarde.

1. Bevindingen jaarrekening 2015 (2/7)

Nr.	Onderwerp	Bevinding	Afhandeling
	Schattingen		d. De waardering van de in exploitatie genomen complexen is gebaseerd op de uit de exploitatieopzetten voortvloeiende netto contante waarde berekeningen. Deze berekeningen zijn tot stand gekomen op basis van aanvaardbare parameters. Verder verwijzen wij u in dit kader ook naar onderstaande punten 5 en 6. e. De voorziening pensioenaanspraken is tot stand gekomen op basis van hieraan ten grondslag liggende actuariële berekeningen. De voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen is ultimo 2015 opnieuw doorgerekend o.b.v. de uitgangspunten als vastgesteld in het beheerplan; hieruit blijkt dat de voorziening toereikend is. De voorziening onderhoud wegen is toereikend o.b.v. het recent beheerplan wegen. De voorziening rioolrechten (art. 44 lid 2) en voorziening rioolrechten renovaties sluiten niet 1-op-1 aan op het geactualiseerde GRP gemeente Brummen 2016-2020 voor wat betreft de stand per 31 december 2015. Dit heeft deels te maken met het feit dat de bestedingen in 2015 lager zijn dan gepland. Voor een deel zijn de uitgaven doorgeschoven naar 2016. Behaalde voordelen zullen in 2016 nader geanalyseerd worden en eventueel naar de reserves worden overgeheveld. f. Wij kunnen ons vinden in de door het college en management gemaakt inschattingen.

1. Bevindingen jaarrekening 2015 (3/7)

Nr.	Onderwerp	Bevinding	Afhandeling
2.	Waarderingsgrondslagen	Tijdens onze controle hebben wij de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen en de consistente toepassing daarvan beoordeeld. In dit kader komen tevens zaken aan de orde die een significante invloed hebben op de kwaliteit van de jaarverslaggeving, zoals nieuwe of gewijzigde waarderingsgrondslagen, schattingen, beoordelingen en onzekerheden en bijzondere transacties.	Naar onze mening zijn de door het college van burgemeester en wethouders gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. In het verslagjaar 2015 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke waarderingsgrondslagen.

1. Bevindingen jaarrekening 2015 (4/7)

Nr.	Onderwerp	Bevinding	Afhandeling																		
3.	Grondexploitatie – Algemeen	Bij het actualiseren van de grondexploitaties, maar ook bij het toetsen van de waardering van de niet in exploitatie genomen gronden worden door het college schattingen gemaakt. Dit geschiedt op basis van verschillende uitgangspunten en parameters. Wij hebben de uitgangspunten en parameters zoals deze zijn gebruikt voor de exploitatieopzetten (MPG) beoordeeld. In onderstaande tabel zijn onze bevindingen weergegeven: <table><tr><th>Belangrijkste schattingen</th><th>Kwalificatie</th><th>Toelichting</th></tr><tr><td>Rentepercentage</td><td>Evenwichtig</td><td>Uw gemeente rekent binnen de grondexploitatie voor alle complexen met een rentepercentage van 1,9%. Dit rentepercentage is aan de lage kant wanneer wij deze vergelijken met de sector, maar evenwichtig als wij de rente vergelijken met de rentelast van uw gemeente zelf.</td></tr><tr><td>Kostenstijging</td><td>Evenwichtig</td><td>Uw gemeente rekent met een kostenstijging van 2%. Op basis van de huidige marktomstandigheden en stadia waarin de complexen zich bevinden kunnen wij instemmen met deze inschatting.</td></tr><tr><td>Opbrengstenstijging</td><td>Optimistisch</td><td>Uw gemeente rekent met een opbrengstenstijging van 1%. Dit is mede ingegeven op basis van de overeenkomsten met ontwikkelaars waarin ook rekening wordt gehouden met opbrengstenstijgingen.</td></tr><tr><td>Gehanteerde programmering</td><td>Evenwichtig</td><td>Gelet op de huidige marktomstandigheden lijkt de gehanteerde programmering voor de complexen te zijn gebaseerd op realistische inschattingen. Ook gezien de huidige ontwikkelingen kunnen wij instemmen met de gehanteerde programmering.</td></tr><tr><td>Waardering NIEGG</td><td>Evenwichtig</td><td>De niet in exploitatie genomen gronden zijn gewaardeerd tegen boekwaarde; er is geen sprake van een lagere marktwaarde. Conform de afspraak in de samenwerkingsovereenkomst komt dit complex voor rekening en risico van de ontwikkelaar met uitzondering van een verplichte bijdrage ad € 4,7 miljoen. Hiervan wordt o.b.v. huidige verwachtingen een deel bijgedragen door Provincie via een subsidie.</td></tr></table>		Belangrijkste schattingen	Kwalificatie	Toelichting	Rentepercentage	Evenwichtig	Uw gemeente rekent binnen de grondexploitatie voor alle complexen met een rentepercentage van 1,9%. Dit rentepercentage is aan de lage kant wanneer wij deze vergelijken met de sector, maar evenwichtig als wij de rente vergelijken met de rentelast van uw gemeente zelf.	Kostenstijging	Evenwichtig	Uw gemeente rekent met een kostenstijging van 2%. Op basis van de huidige marktomstandigheden en stadia waarin de complexen zich bevinden kunnen wij instemmen met deze inschatting.	Opbrengstenstijging	Optimistisch	Uw gemeente rekent met een opbrengstenstijging van 1%. Dit is mede ingegeven op basis van de overeenkomsten met ontwikkelaars waarin ook rekening wordt gehouden met opbrengstenstijgingen.	Gehanteerde programmering	Evenwichtig	Gelet op de huidige marktomstandigheden lijkt de gehanteerde programmering voor de complexen te zijn gebaseerd op realistische inschattingen. Ook gezien de huidige ontwikkelingen kunnen wij instemmen met de gehanteerde programmering.	Waardering NIEGG	Evenwichtig	De niet in exploitatie genomen gronden zijn gewaardeerd tegen boekwaarde; er is geen sprake van een lagere marktwaarde. Conform de afspraak in de samenwerkingsovereenkomst komt dit complex voor rekening en risico van de ontwikkelaar met uitzondering van een verplichte bijdrage ad € 4,7 miljoen. Hiervan wordt o.b.v. huidige verwachtingen een deel bijgedragen door Provincie via een subsidie.
Belangrijkste schattingen	Kwalificatie	Toelichting																			
Rentepercentage	Evenwichtig	Uw gemeente rekent binnen de grondexploitatie voor alle complexen met een rentepercentage van 1,9%. Dit rentepercentage is aan de lage kant wanneer wij deze vergelijken met de sector, maar evenwichtig als wij de rente vergelijken met de rentelast van uw gemeente zelf.																			
Kostenstijging	Evenwichtig	Uw gemeente rekent met een kostenstijging van 2%. Op basis van de huidige marktomstandigheden en stadia waarin de complexen zich bevinden kunnen wij instemmen met deze inschatting.																			
Opbrengstenstijging	Optimistisch	Uw gemeente rekent met een opbrengstenstijging van 1%. Dit is mede ingegeven op basis van de overeenkomsten met ontwikkelaars waarin ook rekening wordt gehouden met opbrengstenstijgingen.																			
Gehanteerde programmering	Evenwichtig	Gelet op de huidige marktomstandigheden lijkt de gehanteerde programmering voor de complexen te zijn gebaseerd op realistische inschattingen. Ook gezien de huidige ontwikkelingen kunnen wij instemmen met de gehanteerde programmering.																			
Waardering NIEGG	Evenwichtig	De niet in exploitatie genomen gronden zijn gewaardeerd tegen boekwaarde; er is geen sprake van een lagere marktwaarde. Conform de afspraak in de samenwerkingsovereenkomst komt dit complex voor rekening en risico van de ontwikkelaar met uitzondering van een verplichte bijdrage ad € 4,7 miljoen. Hiervan wordt o.b.v. huidige verwachtingen een deel bijgedragen door Provincie via een subsidie.																			

1. Bevindingen jaarrekening 2015 (5/7)

Nr.	Onderwerp	Bevinding	Afhandeling
4.	Grondexploitatie – Eertbeeck	Ten aanzien van dit complex heeft uw gemeente een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met een ontwikkelaar. Conform de afspraak in de samenwerkingsovereenkomst komt dit complex voor rekening en risico van de ontwikkelaar met uitzondering van een verplichte bijdrage ad € 4,7 miljoen. Op basis van huidige verwachtingen ontvangt uw gemeente van de Provincie als bijdrage in deze verplichte bijdrage een subsidie van € 1,4 miljoen. Deze subsidie kan uw gemeente momenteel nog niet in de financiële administratie verantwoorden, omdat deze nog niet is gerealiseerd. Hierdoor is een verschil aanwezig tussen de exploitatieopzet en de financiële administratie voor dit project. Daarnaast is de boekwaarde welke is gebruikt bij de exploitatieopzet € 74.000 hoger dan de boekwaarde volgens de financiële administratie. Dit verschil heeft uw gemeente momenteel niet kunnen verklaren. De exploitatieopzet is gebaseerd op een nog in werking te treden bestemmingsplan.	Gezien het feit dat aan de exploitatieopzet geen vastgesteld bestemmingsplan ten grondslag ligt, is deze exploitatie in de jaarrekening niet gepresenteerd onder het onderhanden werk, maar onder de niet in exploitatie genomen gronden. Daar dit een bijzondere – weliswaar geen foute – situatie betreft willen wij dit graag benadrukken. Gezien het feit dat geen sprake is van een voorziening voor dit complex heeft het verschil tussen de exploitatieopzet en de financiële administratie van dit complex geen gevolgen voor het jaarresultaat over 2015 van uw gemeente.
5.	Grondexploitatie – Elzenbos	In 2015 heeft uw gemeente het complex Elzenbos opgeknipt in drie deelcomplexen (Elzenbos I, Elzenbos II en Elzenbos III). Hierbij is de voorziening omgezet naar een definitieve afwaardering voor een bedrag van € 8,3 miljoen en bedraagt de voorziening voor de complexen Elzenbos II en Elzenbos III per ultimo boekjaar ter hoogte van de tekorten op deze complexen	Wij hebben vastgesteld dat de huidige inschatting van de geraamde verliesvoorziening tot stand is gekomen op basis van een beste inschatting en hierbij is uitgegaan van aanvaardbare parameters en uitgangspunten. De presentatie van deze complexen dient in de jaarrekening nog zodanig te worden aangepast

An independent member of Baker Tilly International¹

CONCEPT

1. Bevindingen jaarrekening 2015 (6/7)

Nr.	Onderwerp	Bevinding	Afhandeling														
	Grondexploitatie – Elzenbos	tezamen € 3,9 miljoen. Het restant van de voorziening ad € 2,5 miljoen is vrijgevallen. Complex Elzenbos I is in 2015 afgerond. Hierbij is het restant van de boekwaarde opgenomen onder de voorraad gronden. Daarnaast is sprake van nog te maken kosten voor naar schatting € 453.194 die in de concept jaarstukken nog niet waren voorzien. Tevens was t.a.v. dit complex sprake van een grondverkoop ad € 117.808 welke nog niet was verwerkt.	dat zowel de inbrengwaarde, afwaardering als ook mutaties in 2015 tot uitdrukking komen. Uw gemeente heeft aangegeven de correcties ten aanzien van complex I te zullen verwerken in de jaarstukken. Volledigheidshalve geven wij onderstaand het verloop van de voorziening weer in tabelvorm: <table><tr><td>Voorziening 1/1</td><td>15.739.226</td></tr><tr><td>Afwaardering Elzenbos</td><td>-8.303.786</td></tr><tr><td>Vrijval voorziening Elzenbos</td><td>-2.536.465</td></tr><tr><td>Vrijval voorziening Lombok</td><td>-6.963</td></tr><tr><td></td><td> </td></tr><tr><td></td><td>-10.847.214</td></tr><tr><td>Voorziening 31/12</td><td>4.892.012</td></tr></table>	Voorziening 1/1	15.739.226	Afwaardering Elzenbos	-8.303.786	Vrijval voorziening Elzenbos	-2.536.465	Vrijval voorziening Lombok	-6.963				-10.847.214	Voorziening 31/12	4.892.012
Voorziening 1/1	15.739.226																
Afwaardering Elzenbos	-8.303.786																
Vrijval voorziening Elzenbos	-2.536.465																
Vrijval voorziening Lombok	-6.963																
	-10.847.214																
Voorziening 31/12	4.892.012																
6.	Grondexploitatie – Lombok	In 2015 zijn de gronden binnen de gemeentelijke grondexploitatie Lombok verkocht. Dit heeft ertoe geleid dat het gemeentelijk deel en Lombok PPS in de jaarrekening van uw gemeente zijn gepresenteerd als één complex.	Gezien de huidige ontwikkelingen als ook marktomstandigheden achten wij het gepast dat een risicovoorziening is gevormd ter waarde van de negatieve netto contante waarde voor dit complex ingeval de 2e fase niet tot ontwikkeling kan komen.														

1. Bevindingen jaarrekening 2015 (7/7)

Nr.	Onderwerp	Bevinding	Afhandeling
	Grondexploitatie – Lombok	Voor dit complex zijn twee scenario's berekend. Bij het slechte scenario wordt ervan uitgegaan dat het complex niet volledig kan worden gerealiseerd. Dit zal het geval zijn als het huidige woningbouwcontingent dat loopt tot 2019 wordt verlengd. Rekening houdend met het niet verder kunnen ontwikkelen van de 2 ^e fase heeft uw gemeente een risicovoorziening gevormd ad € 1 miljoen.	
7.	Materiële vaste activa – subadministratie	Op basis van onze werkzaamheden hebben wij een fout geconstateerd van € 352.161 doordat een afwaardering inzake de materiële vaste activa wel in de sub administratie, maar niet in de saldibalans en hiermee niet in de jaarrekening was verwerkt.	Uw gemeente heeft aangegeven deze fout in de jaarrekening te corrigeren.
8.	Onzekerheden rondom de jeugdzorg en nieuwe taken WMO	Als gevolg van de landelijke onzekerheden rondom de decentralisatie jeugdzorg komen wij tot onvoldoende controlezekerheid met betrekking tot de levering van zorg.	Voor een deel is de onzekerheid weggenomen door controleverklaring van de accountants van zorginstellingen. Niet van alle zorginstellingen is een controleverklaring ontvangen dan wel opgevraagd gezien de meer beperkte omvang van de levering van zorg. Hiervoor is gekozen in de regio om de kleinere zorgpartijen niet te belasten met hoge controlekosten. In het navolgende hoofdstuk hebben wij de problematiek verder uitgewerkt.

2. Decentralisatie Overheidstaken (1/3)

Sociaal domein

Algemeen

In 2015 is het takenpakket van de gemeente, als gevolg van de decentralisaties in het sociaal Domein, flink toegenomen. Voor de uitvoering van deze taken heeft de continuïteit van de zorgverlening voorop gestaan. In de sector is de afgelopen periode veelvuldig gecommuniceerd over de verantwoording in het sociaal domein. Hierbij hebben onder andere de NBA en de VNG meerdere brieven uitgebracht over de problematiek en de stand van zaken. Ook in onze managementletter is dit aan de orde geweest. De problematiek voor de jaarrekening uit zich in onzekerheden wat mogelijke gevolgen (onzekerheden in de lasten) kan hebben voor jaarrekening van de gemeente. De belangrijkste onzekerheden bestaan uit:

- Declaraties van zorgaanbieders zijn nog niet volledig ontvangen (getrouwheid).
- Onjuiste of onvolledige toepassing woonplaatsbeginsel bestedingen Jeugdhulp, geen controle/aansluiting met beschikking (rechtmatigheid).
- Declaraties van zorgkosten door (kleine of vrijgevestigde) zorgaanbieders.
- Er is vanuit de Sociale Verzekeringsbank geen zekerheid over de juistheid en rechtmatigheid van de levering van zorg uit het PGB budget, baten uit eigen bijdrage via het CAK zijn niet volledig.

De onzekerheid die voortvloeit uit de bovenstaande punten werkt door in de jaarrekening van de gemeente Brummen. De knelpunten omtrent de verantwoording van zorgkosten zijn van toepassing op nagenoeg alle gemeenten in Nederland.

Brummen

Voor de uitvoering van de zorgtaken werkt de gemeente in belangrijke mate samen met de andere gemeenten in de regio voor het afsluiten van inkoopcontracten van de Jeugdzorg. De totale omvang van deze taken voor de gemeente Brummen is in 2015 circa € 5,2 miljoen. Wij merken op dat de controle van de decentralisaties nog niet volledig is afgerond. Wij verwachten dat dit geen materiele gevolgen zal hebben voor de totale omvang van de uitgaven in het kader van de jeugd en de WMO.

2. Decentralisatie Overheidstaken (2/3)

Sociaal domein (vervolg)

In de onderstaande alinea's bespreken wij per categorie/soort de effecten van de eerder genoemde onzekerheden voor de jaarrekening van de gemeente Brummen.

Jeugdzorg

Voor de uitvoering van de Jeugdzorg heeft de gemeente samen met de 7 andere gemeenten in de Regio contracten afgesloten met zorgaanbieders. In deze contracten zijn afspraken gemaakt over de verantwoording van de geleverde zorg in het boekjaar. Met de grote zorgaanbieders is in eerste instantie afgesproken dat zij een controleverklaring zouden verstrekken over de juistheid en volledigheid van de ingediende declaraties in het boekjaar. Dit op basis van het controleprotocol van de Regionale gemeenten dat is afgeleid van het IZA controleprotocol. Deze (goedkeurende) controleverklaringen heeft de gemeente Brummen nodig om zekerheid te krijgen dat alle gefactureerde zorg conform indicatie is geleverd en gefactureerd, voor de juiste prijs is gefactureerd en aan een inwoner van de gemeente Brummen is verstrekt. Als gevolg van de ontstane (verantwoordings- en registratie) problematiek, heeft een belangrijk deel van de zorgaanbieders nog geen goedkeurende controleverklaring verstrekt. Dit zorgt voor een onzekerheid op het gebied van juistheid en volledigheid (getrouwheid en rechtmatigheid) van de kosten voor Jeugdzorg. Deze onzekerheid werkt door in de jaarrekening van de gemeente Brummen.

WMO

De problematiek van de WMO is vergelijkbaar met de Jeugdzorg met betrekking tot het leveren van zorg in natura. Ook hierbij is de gemeente afhankelijk van goedkeurende controleverklaringen van zorgaanbieders.

PGB

De gemeente Brummen heeft de totale kosten inzake de PGB-budgetten gebaseerd op de afgegeven beschikkingen. De totale omvang van de kosten voor de Jeugdzorg en nieuwe WMO bedraagt circa € 0,7 miljoen (declaratiebasis) en dit is als last in de jaarrekening verantwoord. Intern is een analyse opgesteld waarbij de kosten van de afgegeven beschikkingen zijn vergeleken met de in de administratie van de SVB verantwoorde budgetten per cliënt waarvoor een beschikking is afgegeven. De gemeente heeft op basis van de aansluiting tussen de cliëntoverzichten in de uitkeringenadministratie en de overzichten vanuit het SVB geconstateerd dat de beschikte bedragen vrijwel aansluiten met de door de SVB verantwoorde budgetten.

De accountant van de SVB heeft inmiddels een controleverklaring afgegeven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de in de administratie opgenomen kosten (op kasbasis). De accountant van de SVB heeft afkeurende verklaringen verstrekt. De fouten zoals gemaakt door de SVB werken door naar de gemeente Brummen. Voor de levering resteert een onzekerheid. In de tabel op de volgende pagina hebben wij een overzicht van fouten en onzekerheden.

2. Decentralisatie Overheidstaken (3/3)

G7 en LTA

Een deel van de (verrekening)Jeugdzorg verloopt via de 7 regio's in Gelderland (G7) alsmede op basis van Landelijke afspraken (LTA). Momenteel krijgen deze verrekeningen een eindstadium. Hierdoor kunnen de finale bedragen in de jaarrekening worden verwerkt. Ook voor de levering van deze zorg is de gemeente afhankelijk van controleverklaringen van de accountants van de zorginstellingen. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Brummen nog niet alle controleverklaringen heeft ontvangen. Dit betekent dat nog controleverklaringen ontvangen moeten worden en hiermee vooralsnog onduidelijk is wat de strekking hiervan zal zijn.

Verrekening

Binnen de regio is tussen de 8 gemeenten een verevening afgesproken. De gemeente Brummen moet € 196.000 overmaken aan de gemeente Voorst (nadeelgemeente). Daarmee is de verrekening definitief afgewikkeld over 2015.

Samenvattend

Als gevolg van het ontbreken van control informatie met betrekking tot de levering van zorg blijven er onzekerheden bestaan in de jaarrekening 2015. Gezien de omvang van de onzekerheden leidt dit tot een verklaring met beperking.

omschrijving	lasten 2015	Onzekerheden	Fouten
regionale kosten wmo nieuw	1.257.044	527.132	
regionale kosten jeugdhulp	1.694.877	697.959	
landelijke trajecten jeugdhulp	293.934	97.215	
bovenregionale trajecten jeugdhulp	500.034	500.034	
svb pgb wmo: wmo nieuw en oud	495.544	485.930	9.614
svb pgb jeugdhulp	216.196	203.527	12.669
jeugdbescherming Gelderland	382.824		
intermetzo jeugdhulp	313.597	313.597	
totalen	5.154.050	2.825.394	22.283

Lasten totaal 2015	52.941.000
Beperking	3% 1.588.230
Oordeelonthouding	10% 5.294.100
Fouten	1% 529.410

3. Overige significante zaken (1/4)

Nr.	Onderwerp	Toelichting
1.	Single information Single audit	De SiSa-bijlage die opgenomen is in de jaarrekening is opgesteld door de gemeente. Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de door u opgemaakte SiSa-bijlage en de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2015. Hierbij stellen wij de juistheid van de gegevens in de SiSa-bijlage vast. Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld zijn wij bij de gemeente nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U heeft dit aan ons bevestigd.
2.	Fouten en onzekerheden SiSa-bijlage	Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2015 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Hierbij worden alleen fouten en onzekerheden per specifieke uitkering opgenomen, boven een financiële grens, voor zover die niet zijn of kunnen worden gecorrigeerd. De financiële grens is per specifieke uitkering: • € 12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is; • 10% indien de omvangsbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is; • € 125.000 indien de omvangsbasis groter dan € 1.000.000 is. Wij doen dit met een tabel, die wij ook moeten opnemen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd:

3. Overige significante zaken (2/4)

Nr.	Onderwerp	Toelichting				
		Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang (in euro's)	Toelichting fout/onzekerheid
	Fouten en onzekerheden SiSa-bijlage	C7C	Investering stedelijke vernieuwing (ISV) II	Geen	0	N.v.t.
		D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2015 (OAB)	Geen	0	N.v.t.
		E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	Geen	0	N.v.t.
		G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_totaal 2014	Geen	0	N.v.t.
		G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2015	Geen	0	N.v.t.
		G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2015	Geen	0	N.v.t.
3.	Rechtmatigheid	Uw gemeente moet voldoen aan een veelheid van externe en interne wet- en regelgeving. Wij zijn bij onze controle op het voorwaarden criterium uitgegaan van het normenkader voor de accountantscontrole. Wij hebben bij onze controle op het gebied van de externe en interne wet- en regelgeving geen rechtmatigheidsfouten aangetroffen. Ook uit de interne controlewerkzaamheden die uw gemeente over 2015 heeft uitgevoerd zijn geen bevindingen naar voren gekomen die wij onder uw aandacht moeten brengen.				

3. Overige significante zaken (3/4)

Nr.	Onderwerp	Toelichting
4.	Begrotingsrechtmatigheid	De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moet de gemeenteraad zelf nader invullen en concretiseren. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het college van burgemeester en wethouders belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college van burgemeester en wethouders inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid 2015 van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft de accountant niet in alle gevallen mee te wegen in zijn oordeel. Essentieel is dat de gemeenteraad nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die zijn gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij opneemregelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat de accountant deze kostenoverschrijdingen niet betreft bij de beslissing of hij al dan niet een goedkeurend rechtmatigheidsoordeel kan afgeven. Daarnaast moet de accountant deze kostenoverschrijdingen – waarvan het college van burgemeester en wethouders in de jaarrekening moet aangeven dat de gemeenteraad deze nog dient te autoriseren – in het verslag van bevindingen aan de orde stellen. Extra lasten die zijn gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de gemeenteraad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig. In totaal heeft uw gemeente € 48,9 miljoen aan lasten begroot (na wijziging). De werkelijke lasten liggen in lijn met de begrote lasten en komen uit op 52,9 miljoen. In totaal is sprake van een overrealisatie van € 4,0 miljoen (7,6%). Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 48,4 miljoen begroot, tegenover € 54,5 miljoen werkelijke baten. In totaal gaat het om een hogere realisatie aan baten van € 6,1 miljoen (12,6%).

3. Overige significante zaken (4/4)

Nr.	Onderwerp	Toelichting												
	Begrotingsrechtmatigheid	In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet de accountant kijken naar de lastenoverschrijdingen per programma. Op de volgende programma's zijn begrotingsoverschrijdingen op de lasten te constateren: • Bestuur en veiligheid; • Financiering. Deze zijn in te delen in de hierna opgenomen categorieën, zoals genoemd in de Kadernota Rechtmatigheid 2015 van de Commissie BBV. <table><tr><th>Lastenoverschrijving programma's (in euro's)</th><th>Begrotingsafwijking</th><th>Onrechtmatig, telt niet mee</th><th>Onrechtmatig, telt wel mee</th></tr><tr><td>Programma Bestuur en veiligheid Overschrijding: € 1,5 miljoen</td><td>Betreft kostenoverschrijdingen die deels worden gecompenseerd door extra opbrengsten en verder passen binnen het bestaande beleid.</td><td>v</td><td></td></tr><tr><td>Programma Financiering Overschrijding: € 3,5 miljoen</td><td>Betreft kostenoverschrijdingen die deels worden gecompenseerd door extra opbrengsten en verder passen binnen het bestaande beleid.</td><td>v</td><td></td></tr></table> Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van deze overschrijdingen naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening. De geconstateerde kostenoverschrijdingen worden gecompenseerd door extra opbrengsten danwel passen binnen het bestaande beleid en hoeven op grond van de Kadernota 2015 van de commissie BBV niet meegeteld te worden in het accountantsoordeel.	Lastenoverschrijving programma's (in euro's)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig, telt wel mee	Programma Bestuur en veiligheid Overschrijding: € 1,5 miljoen	Betreft kostenoverschrijdingen die deels worden gecompenseerd door extra opbrengsten en verder passen binnen het bestaande beleid.	v		Programma Financiering Overschrijding: € 3,5 miljoen	Betreft kostenoverschrijdingen die deels worden gecompenseerd door extra opbrengsten en verder passen binnen het bestaande beleid.	v	
Lastenoverschrijving programma's (in euro's)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig, telt wel mee											
Programma Bestuur en veiligheid Overschrijding: € 1,5 miljoen	Betreft kostenoverschrijdingen die deels worden gecompenseerd door extra opbrengsten en verder passen binnen het bestaande beleid.	v												
Programma Financiering Overschrijding: € 3,5 miljoen	Betreft kostenoverschrijdingen die deels worden gecompenseerd door extra opbrengsten en verder passen binnen het bestaande beleid.	v												
5.	Verzamelrekeningen	Tijdens de controle hebben wij geconstateerd dat uw gemeente gebruik maakt van diverse tussenrekeningen c.q. verzamelrekeningen. Als voorbeeld noemen we grootboekrekening 1601. Dit betreft een verzamelrekening die bestaat uit een bedragen betrekking hebbende op de voorraden, het eigen vermogen, de voorzieningen en de overlopende passiva. Hierdoor geeft uw administratie slechts moeilijk inzage in deze belangrijke posten.												

4. Vermogen en resultaat (1/2)

Eigen vermogen

Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten te lopen. Een gemeente dan wel gemeenschappelijke regeling mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het nog te bestemmen jaarresultaat (= gerealiseerde resultaat) bedraagt € 2,4 miljoen. Dit bedrag is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hierna volgende overzicht hebben wij de mutaties in de reserves schematisch weergegeven (x € 1.000):

Ontwikkeling eigen vermogen	2014	2015
Stand van de reserves per 1 januari	3.867	5.055
<i>Tussentijdse resultaatbestemming tijdens boekjaar</i>	- 108	1.376
<i>Nog te bestemmen resultaat bij jaarrekening (=gerealiseerde resultaat)</i>	1.296	1.520
Totaal (= gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten)	1.188	2.896
Stand van de reserves per 31 december	5.055	7.951

De reserves van uw gemeente zijn in 2015 met een bedrag van € 2,9 miljoen toegenomen. De grootste toevoegingen betreffen de toevoegingen aan de bestemmingsreserve 3D (€ 2,3 miljoen). Hiertegenover staan belangrijke onttrekkingen aan de reserve IHP (€ 1,4 miljoen). Wij hebben vastgesteld dat deze toevoegingen en onttrekkingen zijn gebaseerd op een raadsbesluit. De totale toename van het eigen vermogen komt overeen met het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten van € 1,5 miljoen voordelig.

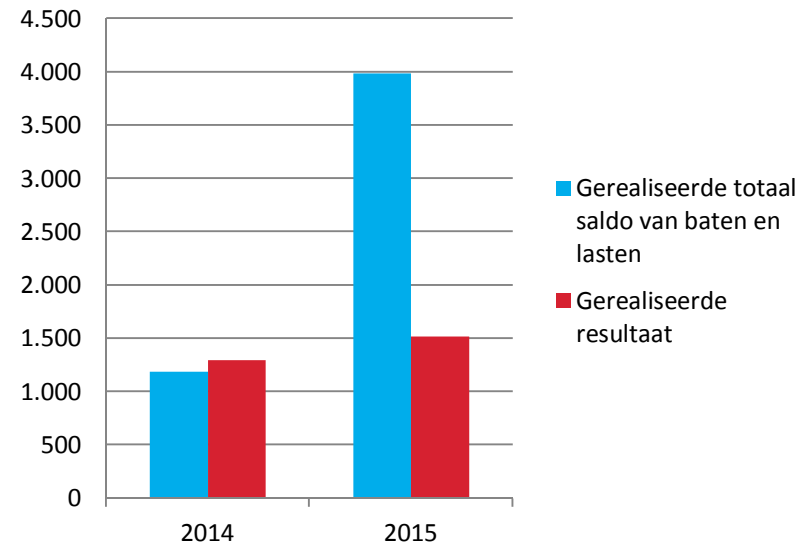
De omvang van uw reserves bedraagt ultimo 2015 circa 11,6% van het balanstotaal (2014: 7,9%).

4. Vermogen en resultaat (2/2)

Eigen vermogen

Hierna geven wij een overzicht van de ontwikkeling van het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten en het gerealiseerde resultaat van 2014 en 2015.

Het overzicht van baten en lasten over 2015 toont een voordelig saldo van € 1,5 miljoen ten opzichte van een voordelig saldo van € 1,2 miljoen over het boekjaar 2014. Voor een meer uitgebreide analyse van het resultaat over het jaar 2015 verwijzen wij naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten.

5. Interne beheersing en AO/IB

Nr.	Onderwerp	Constatering en risico voor gemeente
1.	Interne beheersing algemeen	In oktober 2015 hebben wij onze tussentijdse controle uitgevoerd. Onze doelstelling van deze controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat. Mede naar aanleiding van de bevindingen uit onze interim-controle hebben wij een managementletter uitgebracht. De belangrijkste aandachtspunten daarin zijn: 1. Achterstand invoer herindicaties WMO; 2. Functievermenging bij de financiële administratie t.a.v. de invoer van facturen en factuurafhandeling WMO; 3. Afwezigheid van interne controle op toets WABO-coördinator; 4. Achterstand facturatie leges omgevingsvergunningen; 5. Afwezigheid van volledige verplichtingen- en contractenadministratie maakt dat interne controle op de aanbestedingen achteraf wordt uitgevoerd; 6. Applicatiebeheerder alsook betalingsbevoegden zijn bevoegd tot het muteren van stamgegevens crediteuren; 7. Systeemtechnische vereisten rondom wachtwoorden in Key2Financiën; 8. Wachtwoordbeleid Civision Samenlevingszaken. Vanuit onze taak geven wij u mee dat het juist in deze tijd meer dan noodzakelijk is om de interne (financiële) beheersing binnen uw organisatie te behouden en te bewaken.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

In overeenstemming met artikel 2: 393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u mee dat bij de controle van de jaarrekening geen zaken betreffende de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken.

6. Overige onderwerpen (1/3)

6.1. Bevestigingen van het college van burgemeester en wethouders

Wij hebben het college van burgemeester en wethouders ter confirmatie een schriftelijke bevestiging gevraagd en ontvangen aangaande haar verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

6.2. Meningsverschil met management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het college van burgemeester en wethouders geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controle-opdracht door het college van burgemeester en wethouders en de medewerkers van de gemeente Brummen de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

6.3. Normering topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging niet te boven gaat. In 2015 was de algemene norm het ministersalaris, wat neerkomt op € 178.000, inclusief belaste onkostenvergoedingen en pensioenbijdrage. Daarnaast dienen gemeenschappelijke regelingen het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

In 2015 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is de vereiste toelichting opgenomen. Daarmee voldoet de gemeente Brummen aan de vereisten.

6.4. Naleving van overige wet- en regelgeving

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving.

6. Overige onderwerpen (2/3)

6.5. Fraude

Bij de uitvoering van de controle hanteren wij onder andere de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (Standaard 240). "De verantwoordelijkheid van de accountant voor het onderkennen van het risico van fraude in het kader van de controle van financiële overzichten".

Het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad zijn primair verantwoordelijk voor de preventie van fraude. Het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad zijn verantwoordelijk voor een cultuur van eerlijkheid en ethisch verantwoordelijk gedrag. Zij dienen zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude zo veel mogelijk te beperken, zodat de integriteit van de financiële verslaggeving is gewaarborgd.

Als onderdeel van onze controle hebben wij het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude, in de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen. Daarnaast hebben wij gevraagd naar het proces dat het college van burgemeester en wethouders daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad. Tijdens deze gesprekken heeft het college van burgemeester en wethouders aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's en voorbeelden gegeven van de manier waarop zij deze beheerst.

De huidige economische ontwikkelingen kunnen voor organisaties en hun werknemers leiden tot verhoogde prikkels of gelegenheden tot het doen van of meewerken aan fraude. Gelet op het belang van een risicoanalyse die is toegespitst op de huidige economische ontwikkelingen en actuele interne beheersing attenderen wij u op het belang van periodieke frauderisicoanalyses als vast onderdeel van het interne controlesysteem dat erop is gericht bedrijfsrisico's te onderkennen, het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten en het daarop toespitsen van de interne beheersing.

Van de accountant wordt op grond van de regels van de beroepsorganisatie (NBA) een professioneel-kritische houding verwacht ten aanzien van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude in de jaarrekening. Ter invulling van deze professioneel-kritische houding zal de accountant een inschatting moeten maken van de frauderisico's, zich een beeld moeten vormen van de maatregelen van interne beheersing die de organisatie heeft getroffen om mogelijke fraudes van materieel belang te voorkomen, en te bezien of deze maatregelen effectief zijn.

Wanneer sprake is van een aanwijzing voor fraude, dan zal de accountant dit moeten communiceren met, afhankelijk van de aard van de fraude, de direct leidinggevende, het college van burgemeester en wethouders en, in sommige gevallen (fraude in de top van de organisatie) en wanneer onvoldoende herstelwerkzaamheden worden ondernomen, de gemeenteraad.

6. Overige onderwerpen (3/3)

Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor de betrekking van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het management van de gemeente Brummen waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken van de gemeente Brummen. Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers, die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of andere in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen, controles van schattingen en hebben significante transacties nader onderzocht. Daar zijn geen bijzonderheden uit naar voren gekomen.

Hoewel wij een professioneel kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2015 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

6.6. Onafhankelijkheid

In het verlengde van de Nadere voorschriften inzake onafhankelijkheid van de openbaar accountant, bevestigen wij dat de, naar ons oordeel, onafhankelijke positie in overeenstemming is met de wettelijke en beroepsvoorschriften. Tevens bevestigen wij dat de objectiviteit gedurende het afgelopen boekjaar niet is aangetast.

In onze controleaanpak zijn diverse maatregelen opgenomen die de onafhankelijkheid dienen te waarborgen. Periodiek wordt de naleving van interne en externe onafhankelijkheidsvoorschriften beoordeeld. De leden van ons controleteam moeten jaarlijks hun onafhankelijkheid (schriftelijk) bevestigen.

Bijlage 1: Niet-gecorrigeerde fouten

Niet-gecorrigeerde fouten

De volgende niet-gecorrigeerde fouten zijn gedurende onze werkzaamheden vastgesteld:

	Ten laste/(gunste) van staat van baten en lasten huidige jaar €	Toename/ (afname) activa €	Toename/ (afname) eigen vermogen €	Toename/ (afname) passiva €
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	0	0	0	0
Feitelijke afwijkingen 2015 nvt	0	0	0	0
Inschattingsafwijkingen 2015 nvt	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0

Volgens het controleprotocol van uw gemeente dienen wij alle fouten en onzekerheden die groter zijn dan € 100.000 in dit rapport te melden. Ook als de fouten en onzekerheden samen klein genoeg zijn voor een goedkeurende verklaring.

Bijlage 2: Actualiteiten (1/2)

In deze bijlage nemen wij actuele ontwikkelingen op die een rol spelen binnen uw sector.

Bij onze controle hebben wij onderstaande punten niet in alle gevallen specifiek beoordeeld of toegepast op uw organisatie. Wij zijn vanzelfsprekend bereid om met u van gedachten te wisselen over de gevolgen en beantwoording van mogelijke vraagstukken voor uw organisatie.

De volgende onderwerpen komen aan bod:

- Vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen
- Wijzigingen BBV
- Europese privacy verordening

Bijlage 2: Actualiteiten (2/2)

Vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen

Vanaf 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen verplicht om vennootschapsbelasting (Vpb) af te dragen over de winstgevende activiteiten. Wij hebben vastgesteld dat de Vpb-plicht onder de aandacht is bij het management.

Wijzigingen BBV

Het BBV bepaalt dat gemeenten voortaan een basisset van vijf financiële kengetallen moeten opnemen in de begroting en de jaarrekening (in de begroting vanaf 2016, in de jaarrekening vanaf 2015). De kengetallen betreffen: schuldquota leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Persoonsgegevens bij lokale overheden

Met het oog op de strikte Europese regelgeving t.a.v. de privacy en de Wet Meldplicht Datalekken die is ingegaan per 1 januari 2016 is het compliant maken en houden van uw organisatie op basis van de nieuwe regelgeving een belangrijk aandachtspunt. De Meldplicht Datalekken houdt in dat organisatie een melding bij het College Bescherming Persoonsgegevens moeten doen als er sprake is van een datalek van persoonsgegevens binnen de organisatie. Van een datalek is sprake bij toegang tot of vernietiging, wijziging of vrijkomen van deze persoonsgegevens bij een organisatie, zonder dat dit de bedoeling is van deze organisatie. Onder een datalek valt niet alleen het vrijkomen (lekken) van gegevens, maar ook onrechtmatige verwerking van gegevens. Denkt u bijvoorbeeld aan een kwijtgeraakte USB-stick of een gestolen laptop/telefoon waarop persoonsgegevens staan. Of verzending van e-mail waarin e-mailadressen voor alle geadresseerden zichtbaar zijn.

Omdat wij als accountantsorganisatie ook veelvuldig met persoonsgegevens van onze cliënten werken, hebben wij als organisatie onder andere de volgende maatregelen geïmplementeerd om een datalek te voorkomen. Zo werken wij bijvoorbeeld niet lokaal op onze laptops, maar in de cloud. Om toegang te verkrijgen tot deze sterk beveiligde omgeving loggen wij in door middel van een gebruikersnaam, wachtwoord en token. Hierdoor wordt de onderlinge data-uitwisseling tussen leden van ons controleteam tot nul beperkt. Om zorg te dragen voor een veilige data-overdracht tussen onze cliënten en onze accountantsorganisatie maken wij gebruik van een beveiligde transfer-verbinding. Hierbij worden gegevens door middel van een transactie-ID (gegenereerd door deze per mail te verzenden aan de zender bij het verzenden van documenten) in combinatie met een wachtwoord verzonden aan het ontvangend mailadres. Het ontvangend mailadres ontvangt hierbij na verzending enkel het transactie-ID in zijn mailbox. Het wachtwoord dat gebruikt wordt door zowel de zender als ontvanger betreft een afgesproken wachtwoord tussen beide partijen. Dit wachtwoord heeft de ontvanger nodig om de ontvangen bestanden te downloaden.

Bijlage 3: T.b.v. college/management

Eerstejaarscontrole

Naar aanleiding van onze werkzaamheden hebben wij een bevinding ten aanzien van de begin balans met betrekking tot de voorziening pensioenaanspraken wethouders. Deze is in de beginbalans te hoog verantwoord voor een bedrag ad € 45.000.

Verder merken wij op dat de eerstejaarscontrole zowel voor uw organisatie als voor ons een zeer intensief traject is geweest. Wij hebben ervaren dit is versterkt doordat de kwaliteit van het controledossier alsook de jaarrekening voor verbetering vatbaar zijn.

Bevindingen jaarrekening 2015

In aanvulling op de aan de gemeenteraad gerapporteerde bevindingen groter dan de rapporteringstolerantie ad € 100.000 hebben wij de volgende bevindingen geconstateerd waarmee een bedrag boven de € 24.000 is gemoeid. Deze bevindingen dienen wij aan u te rapporteren op grond van onze interne richtlijnen en zullen wij tevens opnemen in de door u te tekenen bevestiging bij de jaarrekening.

1. Uw gemeente heeft eind december 2015 een brief gekregen inzake de beleggingstekorten bij Loyalis. Deze verplichtingen heeft uw gemeente meegenomen bij het bepalen van de voorziening pensioenaanspraken wethouders per 31 december 2015. Wij hebben echter geconstateerd dat de voorziening niet volledig was voor een bedrag ad € 33.896. Uw gemeente heeft aangegeven een correctie door te voeren van € 60.343 waardoor de voorziening te hoog is voor een bedrag ad € 26.447.